

โครงการวิจัยที่ 2 การกำจัดโลหะหนักในน้ำเสียโดยใช้สารดูดซับ
(Heavy Metal Removal from Waste Water using Adsorbents)

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลหะหนัก เป็นองค์ประกอบตามธรรมชาติที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการปนเปื้อนจากโลหะหนักนับเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากการสะสมปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในอากาศ ดิน และน้ำ โลหะหนักบางตัว เช่น ทองแดง แมงกานีส และสังกะสี มีความจำเป็นต่อพืช และสัตว์ ในปริมาณที่ไม่มากนัก อย่างไรก็ตามหากมีปริมาณที่มากเกินไปก็สามารถเป็นพิษต่อพืชและสัตว์ได้ (ประยูทธ สมบูรณ์, 2542 : 7) อาทิ พรอท ตะกั่ว แคดเมียม นิกเกิล และเบอร์ลิเลียม สามารถทำให้เกิดมะเร็งในสัตว์ทดลอง หรือถ้ามนุษย์ได้รับตะกั่ว แคดเมียม และนิกเกิล ในปริมาณมากเกินไป จะทำให้เป็นอันตรายต่อระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น ระบบประสาทส่วนกลาง ระบบหลอดเลือดหัวใจ โลหะบางชนิดเป็นสารก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ และเป็นสารก่อมะเร็งมีพิษทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง (จุไรรัตน์ เกดคอนแยก, 2537 : 62)

การกำจัดโลหะหนักสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ตกตะกอน เจือจาง หรือแลกเปลี่ยนไอออน ซึ่งในกรณีนี้หินพัมมิชเป็นสารประกอบอนินทรีย์ ประเภทอลูมิโนซิลิเกต (aluminosilicate) ที่ได้จากรวมชาติ และมีแคทไอออนอยู่ในโพรงของหิน ซึ่งสามารถทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนแคทไอออนได้อย่างรวดเร็ว

การประยุกต์นำพอลิเมอร์เข้ามาเป็นวัสดุคอมโพสิตกับหินพัมมิชในการกำจัดโลหะหนัก ได้มีการเริ่มศึกษาโดยใช้วิธี radical polymerization ซึ่งพอลิเมอร์ที่เตรียมได้จะขาดสมบัติของความสม่ำเสมอภายในขนาดสายโซ่พอลิเมอร์ ไม่เหมือนกับวิธี controlled/living radical polymerization ที่สามารถควบคุมขนาดความยาวของสายโซ่ได้ ทำให้วัสดุมีความสม่ำเสมอทางโครงสร้างมากขึ้น ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจับปริมาณโลหะ ส่วนการวัดปริมาณแคทไอออนนั้น สามารถวัดได้โดยวิธี ICP (Inductively Couple Plasma) ซึ่งสามารถวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณ และคุณภาพ ของธาตุได้ในระดับไมโครกรัมต่อลิตรได้หลายๆ ธาตุในขณะเดียวกัน

การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพการกำจัดโลหะหนักของหินพัมมิช และหินพัมมิชผสมพอลิเมอร์ซึ่งเป็นวัสดุคอมโพสิต ต่อการกำจัดโลหะหนักจำนวนห้าชนิด ได้แก่ แคดเมียม นิกเกิล ตะกั่ว ทองแดง สังกะสี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการกำจัด แคดเมียม นิกเกิล ตะกั่ว ทองแดง และสังกะสี ในน้ำเสียโดยใช้หินพัมมิช และหินพัมมิชผสมพอลิเมอร์ซึ่งเป็นวัสดุคอมโพสิต

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การใช้หินพัมมิชกับวัสดุคอมโพสิตสามารถกำจัด แคดเมียม นิกเกิล ตะกั่ว ทองแดง และสังกะสี ในน้ำเสียได้

4. นิยามศัพท์

หินพัมมิช (Pumice Stone) หมายถึง หินประเภทหนึ่งที่เกิดจากการระเบิดอย่างรุนแรงของแมกมาในภูเขาไฟ และเกิดการเย็นตัวลงอย่างรวดเร็วปรากฏการณ์นี้ทำให้เกิดหินที่มีลักษณะเฉพาะคือ มีลักษณะเป็นเส้นใย มีช่องว่างจำนวนมาก มีความพรุนสูง น้ำหนักเบา โครงสร้างประกอบขึ้นด้วยไฮเดรตอลูมิโนซิลิเกต (Hydrated Aluminosilicates) ของ Alkaline และ Alkaline-Earth Metals (วัฒนชัย, 2546)

อลูมิโนซิลิเกต (Aluminosilicates) หมายถึง หน่วยย่อยที่ประกอบด้วยอะตอมของซิลิคอน (หรืออลูมิเนียม) หนึ่งอะตอมและออกซิเจนสี่อะตอม (SiO_4 หรือ AlO_4) สร้างพันธะกันเป็นรูปสามเหลี่ยมสี่หน้า (Tetrahedron) โดยมีอะตอมของซิลิคอนหรืออลูมิเนียมอยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยอะตอมของออกซิเจนที่มุมทั้งสี่ซึ่งโครงสร้างสามเหลี่ยมสี่หน้านี้จะเชื่อมต่อกันที่มุม (ใช้ออกซิเจนร่วมกัน)ก่อให้เกิดเป็นโครงสร้างที่ใหญ่ขึ้นและเกิดเป็นช่องว่างระหว่างโมเลกุล (อุษาและคณะ, 2549)

โลหะหนัก (Heavy metal) หมายถึง ธาตุที่อยู่ในหมู่ทรานสิชัน หรือหมู่ B ของตารางธาตุ ได้แก่แคดเมียม (Cadmium มีสัญลักษณ์ Cd), นิกเกิล (Nickel มีสัญลักษณ์ Ni), ตะกั่ว (Lead มีสัญลักษณ์ Pb), ทองแดง (Copper มีสัญลักษณ์ Cu), สังกะสี (Zinc มีสัญลักษณ์ Zn), และปรอท (Mercury มีสัญลักษณ์ Hg)

เรซิน (Resin) หมายถึง สารประกอบที่มีโมเลกุลใหญ่เตรียมได้จากปฏิกิริยาโพลีเมอไรเซชันเกิดจากการรวมตัวของโมเลกุลเล็กๆของมอนอเมอร์ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดสายโซ่โมเลกุลยาวขึ้น

การดูดซับ (Adsorption) หมายถึงกระบวนการที่ตัวถูกดูดซับซึ่งมีขนาดโมเลกุลเล็ก เข้าเกาะที่พื้นผิวของตัวดูดซับซึ่งมีขนาดโมเลกุลใหญ่กว่า

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 ขอบเขตของการวิจัยด้านเนื้อหา

5.1.1 การศึกษาประสิทธิภาพการกำจัดโลหะหนัก โดยใช้หินพัมมิชกับวัสดุคอมโพสิต

ศึกษาประสิทธิภาพของการบำบัดโลหะหนัก ได้แก่ แคดเมียม นิกเกิล ตะกั่ว ทองแดง และสังกะสี ในน้ำเสียโดยใช้หินพัมมิชและวัสดุคอมโพสิตระหว่างหินพัมมิชกับพอลิเมอร์

เป็นการวิจัยโดยใช้หินพัมมิชจากจังหวัดลพบุรีลำปาง และประเทศอินโดนีเซีย และใช้น้ำเสียที่สังเคราะห์ขึ้นให้มีความเข้มข้นมากกว่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม 10 เท่าซึ่งมีค่าของโลหะหนักเจือปนในปริมาณดังนี้สังกะสี 50 ppm ทองแดง 20 ppm แคดเมียม 0.3 ppm ตะกั่ว 20 ppm และปรอท 0.05 ppm ตามลำดับ

พารามิเตอร์ที่ตรวจวัด ได้แก่ ปริมาณร้อยละของโลหะหนัก ได้แก่ แคดเมียม นิกเกิล ตะกั่ว ทองแดง และสังกะสี ในน้ำเสียสังเคราะห์

5.2 ขอบเขตของการวิจัยด้านสถานที่

5.2.1 การศึกษาประสิทธิภาพการกำจัดโลหะหนัก โดยใช้หินพัมมิชกับวัสดุคอมโพสิต เป็นการวิจัยในห้องปฏิบัติการเคมี ศูนย์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อ. คลองหลวง จ.ปทุมธานี

5.3 ขอบเขตของการวิจัยด้านเวลา

1 ปี โดยเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม 2552 ถึงเดือนกันยายน 2553 เท่านั้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 สามารถใช้หินพัมมิชกับวัสดุคอมโพสิตในการกำจัดโลหะหนักในน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทางเลือกที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นระบบกำจัดโลหะหนักได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าการใช้วัสดุสังเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเคมี

6.2 นำผลการวิจัยเผยแพร่ในการประชุมวิชาการระดับชาติและ/หรือ นานาชาติ

6.3 นำผลการวิจัยเขียนบทความวิจัย ตีพิมพ์ในวารสารระดับชาติ และระดับนานาชาติ

6.4 นำสิ่งประดิษฐ์จากการใช้หินพัมมิชเป็นตัว reactor ในระบบ Fixed bed reactor ไปจดสิทธิบัตรกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา